

МВС України
Харківський національний університет
внутрішніх справ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ НАУКИ
В ДОСЛІДЖЕННЯХ МОЛОДИХ УЧЕНИХ**

Тези доповідей учасників
науково-практичної конференції

(м. Харків, 17 травня 2017 року)

Харків 2017

УДК 34(477)(063)

ББК 67.9(4УКР)

A45

Друкуються відповідно до доручення Харківського національного університету внутрішніх справ від 06.04.2017 № 58.

A45 **Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених : тези доп. учасників наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 трав. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2017. – 196 с.**

У збірці знайшли відображення наукові розробки ад'юнктів, аспірантів, слухачів магістратури, здобувачів і молодих вчених Харківського національного університету внутрішніх справ та інших юридичних вузів України, присвячені розкриттю проблем, що існують в основних галузях правоохоронної та правозастосовної діяльності.

Для науковців, правоохоронців-практиків, ад'юнктів, аспірантів, курсантів, студентів та слухачів вищих навчальних закладів юридичного профілю.

УДК 34(477)(063)

ББК 67.9(4УКР)

Матеріали викладені в авторській редакції з незначними коректорськими правками. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори та їх наукові керівники. Електронна копія збірника безоплатно розміщується у відкритому доступі на сайті Харківського національного університету внутрішніх справ (<http://www.univd.edu.ua>) у розділі «Видавнича діяльність. Матеріали науково-практичних конференцій, семінарів тощо», а також у репозитарії ХНУВС (<http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/>).

Наукове видання

**Актуальні проблеми сучасної науки
в дослідженнях молодих учених
Тези доповідей учасників науково-практичної конференції
(м. Харків, 17 травня 2017 року)**

Відповідальні за випуск: *Д. В. Сімонович, П. О. Білоус, А. С. Тяпкін*

Редагування списків бібліографічних посилань: *П. О. Білоус*

Комп'ютерне верстання: *А. О. Зозуля, П. О. Білоус*

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 11,43. Обл.-вид. арк. 9,78. Тираж 56 пр. Зам. № 2017-16.

Видавець і виготовлювач –

Харківський національний університет внутрішніх справ,
просп. Льва Ландау, 27, м. Харків, 61080.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.

© Харківський національний університет внутрішніх справ, 2017

застосування методів, засобів, прийомів діяльності, пов'язаних із залученням до вирішення практичних завдань спеціальних знань і технічних засобів.

Р. Б. Єзерський розуміє техніко-криміналістичне забезпечення розкриття і розслідування злочинів як, організаційно-функціональна систему яка спрямована на створення умов постійної готовності служб та підрозділів органів досудового розслідування до швидкого та ефективного вирішення завдань щодо отримання, накопичення й опрацювання криміналістично-вишучої (доказової, пошукової та тактично-орієнтуючої) інформації і ефективного її використання в процесі розкриття й розслідування злочинів.

Отже, аналізуючи вказані визначення, можна зробити висновок, що сутність техніко-криміналістичного забезпечення полягає в діяльності зі створення умов для ефективного застосування спеціальних знань і науково-технічних засобів, постійної готовності органів досудового розслідування до вирішення техніко-криміналістичних завдань, практичну реалізацію цих умов; створення системи заходів із розроблення, упровадження та використання техніко-криміналістичних засобів і наукових методів спрямованих на запобігання, виявлення та розслідування злочинів.

Одержано 14.04.2017



УДК 343.98

Падим Анатолійович Корщенко,
*к. т. н. о. завідувача науково-дослідної лабораторії
аналізу інформації та кібербезпеки Харківського
національного університету внутрішніх справ*

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОЇ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Останнім часом в Україні йде шалений розвиток та постійне вдосконалення різного виду телекомунікаційних мереж. Стільниковим зв'язком покрита майже вся територія України, доступ до мережі Інтернет став повсякденним явищем, більшість підприємств мають персональні сайти і локальні інформаційні мережі,

в приватних оселях та на підприємствах різної форми власності розвернуті персональні безпроводні мережі Wifi, з'являється все більше пристроїв, що працюють на технології Bluetooth, існує розгалужена мережа супутникового, кабельного, ефірного аналогового або цифрового телебачення. Спеціалісти сходяться на думці, що подальша еволюція телекомунікаційних технологій буде рухатись у напрямках збільшення швидкості передачі інформації, інтелектуалізації мереж та забезпечення мобільності користувачів [1, с. 4].

Поряд з розвитком телекомунікаційних засобів та систем одночасно із покращенням якості зв'язку та отримання більшого комфорту зберігання і розповсюдження інформації виникають і поширюються нові види злочинів. На основі сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій удосконалюються та розробляються витончені способи вчинення злочинів, все більше уваги злочинці приділяють прихованню слідів своєї злочинної діяльності.

Наведене обумовлює необхідність розробки правоохоронними органами заходів протидії злочинності у сфері інформаційно-телекомунікаційних технологій. Цілком очевидно, що розробка зазначених заходів неможлива без застосування спеціальних знань. Залучення у різних формах обізнаних у телекомунікаційних технологіях фахівців у кримінальне провадження є одним із найважливіших напрямків підвищення ефективності розслідування злочинів, бо значно розширює доказову базу слідчого, збільшуючи в першу чергу якість, а також кількість фактичних даних, що використовуються в доказуванні.

Основним процесуальним способом використання спеціальних знань є проведення судової експертизи. Окремі проблеми призначення судових експертиз у різні часи розробляли такі вчені, як Т. В. Авер'янова, Л. Ю. Ароцкер, Р. С. Белкін, А. І. Вінберг, В. І. Гончаренко, І. В. Гора, Г. Л. Грановський, О. О. Ейсман, Н. І. Клименко, В. Я. Колдін, В. П. Колмаков, Ю. Г. Корухов, С. П. Лапта, В. К. Лисиченко, О. М. Моїсєєв, Г. М. Надгорний, І. А. Петрова, І. В. Пиріг, І. В. Постіка, Ю. К. Орлов, І. Л. Петрухін, М. В. Салтевський, М. Я. Сегай, Е. Б. Сімакова-Єфремян, О. Р. Росинська, З. М. Соколовський, І. Я. Фрідман, Т. В. Сахнова, М. Я. Сегай, В. Ю. Шепітько, О. Р. Шляхов, О. Р. Шляхов, М. Г. Щербаківський та ін.

Для вирішення питань, пов'язаних з дослідженням комп'ютерно-технічних засобів, телекомунікаційних систем, електронних пристроїв, програм тощо, до 2006 року в Україні призначались судові комп'ютерно-технічні експертизи. Проте слідча та експертна практика свідчила про постійне зростання і різноманітність переліку питань, які виносились на розгляд експертів, що вимагало розширення галузей спеціальних знань. Логічним наслідком цих процесів було виділення судової телекомунікаційної експертизи в окремих рід інженерно-технічних експертиз [2].

Виникнення телекомунікаційної експертизи обумовлено не тільки значним поширенням телекомунікаційних технологій у виробничій та приватній діяльності, а й тим, що цей вид досліджень потребує окремих знань, пов'язаних з розумінням інформаційних процесів у комп'ютерних мережах, мережах зв'язку, спеціалізованих телекомунікаційних пристроях [3, с. 446]. Не дивлячись на актуальність теми, питання призначення телекомунікаційної експертизи до цього часу майже не досліджувалось. Для подальшого розвитку цієї галузі судової експертології важливим є визначення предмету, об'єктів, завдань телекомунікаційної експертизи.

При становленні нового роду судових експертиз одним із основних завдань є визначення об'єкту дослідження, правильне трактування якого набуває особливої значущості для визначення місця судової експертизи в системі класів, родів, видів судових експертиз, встановленні меж компетенції експертів і вирішенні інших питань використання спеціальних знань під час розслідування злочинів [4, с. 62]. Об'єктами телекомунікаційної експертизи є телекомунікаційні системи, засоби, мережі і їх складові частини та інформація, що ними передається, приймається, обробляється та зберігається. Родовим об'єктом судової телекомунікаційної експертизи є матеріальні об'єкти, їх сукупність або частини, які за своїми властивостями могли або за певних умов можуть передавати, випромінювати та/або приймати знаки, сигнали, текст, зображення, звуки, повідомлення та іншу інформацію будь-якого роду за допомогою радіо, дротових, оптичних, електромагнітних та інших систем (зазначені системи в цілому та їх складові елементи), програмне забезпечення, а також інформація яка міститься в даних об'єктах.

Виходячи із запропонованого загального визначення можна запропонувати наступну класифікацію об'єктів телекомунікаційної експертизи.

1. Клас апаратних об'єктів, який включає до себе такі види: телекомунікаційні системи, персональні комп'ютери, периферійні пристрої, мережеві апаратні засоби (сервери, робочі станції, активне обладнання), лінії зв'язку (кабелі, комутаційні дроти тощо), інтегровані системи (органайзери; мобільні телефони, смартфони, планшети тощо), вбудовані системи на основі мікропроцесорних контролерів (імобілайзери, транспондери, круїз-контролери, навігатори тощо), стаціонарні та мобільні передавачі та приймачі, будь-які комплектуючі всіх зазначених компонент (апаратні блоки, плати розширення, мікросхеми тощо).

2. Клас програмних об'єктів, який включає програмне системне та прикладне забезпечення.

3. Клас інформаційних об'єктів, який складає інформація у форматах баз даних, файлах реєстрації, текстових та інших форматах.

Запропонована класифікація об'єктів заснована на видовому поділі і не є всеохоплюючою, оскільки намагання навести вичерпний перелік об'єктів, які потенційно можуть бути надані для проведення експертного дослідження, здатні призвести до суттєвого звуження можливостей застосування спеціальних знань при провадженні телекомунікаційних експертиз.

Предметом телекомунікаційної експертизи, на нашу думку, є фактичні дані про обставини кримінальних правопорушень, вчинених з використанням мережевих чи телекомунікаційних технологій та засобів як знарядь або як сховищ кримінально-релевантної інформації. Предмет судової експертизи нерозривно пов'язаний з завданнями, які виносяться на вирішення експерту. Загальні і типові завдання – це наукове узагальнення різноманітних питань з даного роду або виду експертиз. Станом на сьогодні телекомунікаційна експертиза може вирішити наступні завдання:

- визначення питання належності об'єкта дослідження до телекомунікаційних систем та засобів;
- встановлення типу, марки, моделі та інших класифікаційних категорій телекомунікаційних систем та засобів;

- визначення характеристик, параметрів, конфігурації та технічного стану телекомунікаційних систем та засобів;
- встановлення фактів та способів передачі (отримання) інформації в телекомунікаційних системах;
- встановлення фактів та способів доступу до систем, ресурсів та інформації у сфері телекомунікацій;
- визначення якості телекомунікаційних послуг;
- дослідження алгоритмів обробки інформації та її захисту у сфері телекомунікацій.

Конкретні завдання судової експертизи реалізуються шляхом постановки певних питань експерту в залежності від наявних об'єктів і матеріалів кримінального провадження. Нами пропонується наступний орієнтовний перелік питань при призначенні телекомунікаційної експертизи:

1. Які тип, марка, модель, технічні характеристики телекомунікаційного засобу (системи), яке його пряме призначення?
2. Чи є надані на дослідження апаратні засоби елементами єдиної телекомунікаційної мережі та за якими ознаками?
3. Чи в робочому стані знаходиться телекомунікаційний засіб (об'єкт), якщо ні, то яка причина непрацездатності?
4. Які параметри підключень до мережі має телекомунікаційний засіб (технологія, інтерфейси, налаштування, особливості підключення)?
5. Чи змінювались користувачем телекомунікаційної мережі налаштування окремих пристроїв, у який час, які їх значення і призначення?
6. Чи вносились до наданого на дослідження телекомунікаційного засобу (системи) конструктивні чи програмні зміни, якщо так, то яке їх призначення?
7. За допомогою яких програмних засобів здійснювалось підключення до телекомунікаційної мережі?
8. Чи відповідає функціонування телекомунікаційного засобу (системи) технічній документації?
9. Чи мав місце факт доступу до телекомунікаційної системи та в який спосіб?
10. Чи мало місце використання ресурсів та інформації в телекомунікаційній системі та в який спосіб?

11. Чи мав місце факт передачі (отримання) інформації в телекомунікаційній системі та в який спосіб?

12. Чи є ознаки втручання в роботу телекомунікаційної системи?

13. Які шляхи маршрутизації даних у телекомунікаційній системі?

14. Чи можливо використання телекомунікаційного засобу (обладнання) для вказаних цілей?

Слід зазначити, що наведені питання не вичерпують переліку завдань, які виникають перед експертом. В ході проведення телекомунікаційних експертиз можуть виникати і, як правило, виникають нові питання, які відносяться до встановлення нових даних, що потребують для свого дослідження додаткових матеріалів, або пов'язані з організацією взаємодії різних експертів. В обох випадках слідчий повинен протягом усього дослідження підтримувати зв'язок з експертною організацією, в якій проводиться експертиза, і приймати ефективні заходи щодо вирішення питань, які виникають або негайно використовувати отримані дані. Зазначені питання можуть серйозно вплинути на подальший хід розслідування: стимулювати висування нових версій, встановлення нових зв'язків між суб'єктами, вказувати на нові джерела доказів і т. п.

Список бібліографічних посилань

1. Крук Б. И., Попантонопуло В. Н., Шувалов В. П. Телекоммуникационные системы и сети: учеб. пособие: в 3 т. Т. 1: Современные технологии. М.: Горячая линия – Телеком, 2003. 648 с.

2. Про внесення змін до Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки матеріалів та призначення судових експертиз: наказ М-ва юстиції України від 29.12.2006 № 126/5 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1393-06> (дата звернення: 13.04.2017).

3. Бобрицький С. М. Методичні аспекти дослідження телекомунікаційних систем (обладнання) та засобів. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2008. Вип. 8. С. 445–449.

4. Щербаківський М. Г. Проведення та використання судових експертиз у кримінальному провадженні: монографія. Харків: В деле, 2015. 560 с.

Одержано 20.04.2017

